

Fridrih Fric Renger (1866, Češka Kamenica – 1937, Vršac)

Rođen je 1866. godine u mestu Česká Kamenice (Češka Kamenica, tada Böhmisch – Kamnitz, na severu sadašnje Češke Republike). Još kao dečak pevao je u horu Katedrale Sv. Petra u Regensburgu („Vrapci katedrale u Regensburgu“ – Regensburger Domspatzen), čuveni katolički hor koji ima hiljadugodišnju tradiciju u Nemačkoj. Osnovno muzičko obrazovanje je, po svemu sudeći, stekao u školi u Regensburgu, a upotpunio ga je na Konzervatorijumu u Beču. U Vršac je došao kao orguljaš i horovođa, najverovatnije oko 1890. godine i postavljen je nalazi u crkvi Sv. Gerharda. Renger se smatra jednim od najznačajnijih i najaktivnijih dirigenata u dugoj istoriji „Vršačkog muškog pevačkog društva“ (Werschetzer Männergesangsverein), osnovanog 1861. godine. Međutim, službu u crkvi Sv. Gerharda nije dugo obavljao, već je uskoro premešten u rimokatoličku crkvu u Pančevu, gde je preuzeo vođenje „Pančevačkog muškog pevačkog društva“. Na mestu horovođe ga je, u Vršcu, zamenio Hajnrih Vajdt (Heinrich Weidt) iz Bele Crkve (1824–1901), sa kojim je Renger održavao prijateljske odnose i nakon odlaska iz Vršca. Ovo prijateljstvo je, u nekoliko navrata, najpre juna 1895, potom oktobra 1896. i naposljetku maja 1899. godine, pomoglo da se u Vršcu održe tri vrlo zapažena zajednička koncerta vršačkog i pančevačkog „Muškog pevačkog društva“, koje je gradska štampa, a posebno list „Werschetzer Gebirgsbote“, vrlo lepo prihvatila i nagradila velikom prisutnošću i pažnjom.

Na jednom od tih koncerata 1895. godine nastupila je Lujze Vajdt (Louise Weidt), koja je potom, u periodu između 1902. i 1927. godine, ostvarila briljantnu karijeru dramskog soprana, primadone Bečke opere. Pamte se njena izvođenja ženskih rola u Vagnerovim operama, a u Austrijskoj medijateci, audiovizuelnom arhivu Tehničkog muzeja u Beču, čuva se trajni snimak Vagnerove opere „Tristan i Izolda“ načinjen 1909. godine.

Rukovodeći „Pančevačkim muškim pevačkim društvom“, Renger je nastupao i u Pančevu. Vratio se u Vršac 1905. godine, gde je ostao do kraja života i radio kao orguljaš, dirigent, kompozitor, koncertni pijanista i muzički pedagog.

Renger je komponovao horsku muziku, zingšpile, operete, male muzičke scene i humoreske, solo-pesme i klavirske kompozicije, ali i bogoslužbene kompozicije koje su izvođene u vršačkoj i pančevačkoj crkvi. Komponovao je i svojevrzne zbornike katoličkih kompozicija i pesama koje je objavio čuveni izdavač Breitkopf und Haertel iz Lajpciga. Naziv jednog takvog zbornika odaje Rengerovo drugo ime, odnosno skraćeno ime ili špicname kako to Nemci zovu, a on glasi „Kirchen-Liederbuch. Gesänge für den Gebrauch beim Volksgesang in der Werschetzer r[ömis]ch-k[atholischen] Pfarrkirche. Gesammelt und durchgesehen von Fritz Renger, Chordirektor und Organist.“ Iz ovog naslova zbornika može se uvideti da je on bio i horovođa, ali i orguljaš, odnosno „Regens Chori“ Rimo-katoličke crkve Sv. Gerharda u Vršcu. Renger, kao i mnogi muzičari i pesnici toga vremena, peva o romantičnoj ljubavi, pesmi slavu u mirna predvečerja, mirisnim ružama i lipama u lugovima dalekog zavičaja, ili strastveno pleše sa svojim zemljacima, slaveći jednostavnost i uzvišenost rustičnog života.

Dela je objavljivao najviše u Lajpcigu kod izdavača poput C.F.W. Siegela, Eulenburga, Kistnera, Glasera, Robitscheka, ali i drugde B. Schott's Söhne iz Majnce, A. Robitschek iz Beča, A. Lengnick iz Londona, O. Ditson Company iz Bostona,

Theodore Presser Company iz Filadelfije. Jedan deo svog ukupnog opusa objavio je sopstvenim sredstvima, u Vršcu.

Ne može se govoriti o uticaju koji su ova dela izvršila na razvoj evropske muzike. Jedno je sigurno: bila su pisana u najboljoj tradiciji duha tog vremena. Bila su relativno popularna, a samim tim i izvođena. Renger nije bio „zvezda“ u današnjem smislu tog pojma. Ali bio je poznat, jer je njegova muzika bila zabavna, romantična, pitka.

Njegovo prisustvo na svetskoj muzičkoj sceni, u izvesnoj meri, rezultat je i rada nemačkih iseljeničkih pevačkih društava u SAD, koja se osnivaju od polovine XIX veka u nemačkoj dijaspori. Smatraju se značajnima, ne samo u očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta Nemaca u SAD, već i u širenju kulture horskog pevanja, pa i uspostavljanju novih kulturnih obrazaca i standarda u širem okruženju svoje nove domovine. Ova udruženja su redovno, godišnje, organizovala natpevavanja i višednevne muzičke festivale, na kojima je neretko bilo puno i učesnika i gledalaca o čemu su izveštavale poznate američke novinske kuće, uključujući tu i The New York Times. Jedna od zadatih kompozicija na ovom takmičenju bila je Rengerova „Abendruhe“, Op. 7, No 3.

U SAD i Evropi bili su popularni prilično različiti aspekti Rengerovih dela: dok su u Evropi slušane njegove operete, humoreske, šaljivi komadi, duhoviti, pa čak i satirični, dotle u SAD slušaoci obično odabiraju njegove horske kompozicije, solo-pesme ili klavirske kompozicije, naglašeno nacionalno-romantičarskog karaktera.

Nije sačuvano mnogo njegovih kompozicija, a jedna koja je nedavno otkrivena za sobom povlači upravo priču ravnu detektivskoj.

Posredstvom Tamaša Fodora, bibliotekara Gradske biblioteke u Vršcu, dr Zoran Maksimović je došao do jedne partiture o kojoj nije bilo podataka osim onog što je bilo odštampano na njoj. Bio je tu naslov „Die Schoene Waerschetzerin“ walzer op. 23 fuer pianoforte zu zwei Haenden von Friedrich Renger, preis 15 din, Vršac-Werschetz, SHS”, što znači da je partitura štampana u vreme Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, što je svrstava negde u period između 1919. i 1929. godine. Još jedan podatak je stajao na partituri „Selbstverlage des Komponisten“ što znači da je partitura objavljena u ličnom izdanju/ličnim zalaganjem kompozitora. Na poleđini je čak objavljena neka vrsta oglasa o tome koja još dela postoje i koja su u pripremi. Maksimović je skenirao tu partituru i poslao je kompozitoru i orguljašu prof. Svetozaru Saši Kovačeviću u Novi Sad i muzikologu mr Dušanu Mihaleku u Izrael na procenu i oni su utvrdili da je reč o valceru za klavir solo za koji su rekli da je „pisan u naboljoj tradiciji bečkih valcera”. Kovačević je prosvirao ovu kompoziciju na klaviru i odmah prekucao note u kompjuterski program „Finale” koji je dao jedan snimak koji je bio informativnog tipa sa mehaničkim zvukom klavira. Kovačević ju je, pretpostavljajući da će kompozicija doživeti svoju reinkarnaciju na sceni, orkestrirao za simfonijski orkestar, tako da sada ova kompozicija postoji i u ovom formatu. Više od osamdeset godina nakon smrti autora kompozitora Fridriha Rengera njegov valcer „Die Schoene Waerschetzierin op. 23” („Lepa Vrščanka”) za klavir je predstavljen javnosti zahvaljujući saradnji dva udruženja „Tačka susreta” i „Prijatelji Vršačkih orgulja”, koji su zajedničkim zalaganjem predstavili ovo delo vršačkoj javnosti. Valcer je izvela 2019. godine pijanistkinja Kristina Sočanski u Salonu kod Porte u Zmaj Jovinoj 16 u Vršcu, a sa životom i delom Fridriha Rengera publiku je

upoznao Zoran Maksimović, predsednik Prijatelja vršačkih orgulja. Ovaj projekat očuvanja kulturne baštine Vršca podržali su, između ostalih, i stručnjaci dr Nebojša Milić i dr Franc Mec. Najzaslužniji za ponovno otkrivanje života i dela Fridriha Rengera je svakako dr Zoran Maksimović, Vrščanin, farmaceut, ljubitelj klasične muzike i njene istorije, sa posebnim akcentom na kompozitore koji su poreklom iz Banata.

Premинуo je 26. januara 1937. godine usled „staračke iznemoglosti“, kako je navedeno u belešci paroha Jakoba Endresa u Matičnoj knjizi umrlih crkve sv. Gerharda. Sahrnjen je dan kasnije, 27. januara, na starom katoličkom groblju. U večni mir ispraćen je tiho i nezapaženo, u dubokoj senci Drugog svetskog rata i tragičnih događanja koji su izmenila svet kakav je Renger poznao. Čak ni u „Werschetzer Gebirgsbote“, vernom hroničaru događanja u Vršcu, njegovoj smrti nije posvećeno ni slovo.

Budući da je staro katoličko groblje premešteno u periodu između 1960. i 1965, ne zna se gde danas počiva.